

O REUNIUNE TEATRALĂ PĂPUȘĂREASCĂ

Prima competiție teatrală cu caracter internațional din acest an s-a desfășurat la Botoșani, între 28 și 31 martie: "Gala internațională a recitalurilor păpușărești", organizată de Ministerul Culturii, UNIMA - România, Inspectoratul pentru cultură al județului și Teatrul "Vasylache" din Botoșani. Au participat unsprezece teatre (din paisprezece, cîte fuseseră anunțate inițial) cu paisprezece reprezentații, dintre care două hors-concours. În ultima zi a reuniunii, competitorii și invitații au procedat la un schimb de opinii și de impresii în colocoliul avînd drept subiect *Arta spectacolului de marionete*. Întîlnirea s-a dovedit necesară și utilă, ea prilejuind, în afara "contemplării" reciproce (colectivelor venite la Botoșani asigurîndu-li-se șederea pentru întreaga durată a Galei), o "controlare a poziției" pe scara valorilor în domeniu, existente acum în țara noastră, dar și raportate la momentul artistic actual din alte părți, așa cum a putut fi el receptat prin intermediul unor mesageri ai artei păpușărești din Elveția, Republica Moldova, Spania, Ucraina.

Ținînd seama de specificarea expresă conținută în chiar genericul Galei, s-a născut, firească, întrebarea - prelungită de altfel și în colocoliul amintit - ce înseamnă și cum se va manifesta pe scenă un "recital păpușăresc". Se reactualiza astfel o chestiune destul de controversată la timpul ei, adică în urmă cu 20 de ani, o dată cu lansarea în circuitul festivalier teatral din țara noastră a "Galei recitalurilor dramatice", la Bacău. Dacă acolo aceste lucruri s-au lămurit (încîlcindu-se însă în ce privește participarea - precum scriam, după anterioarea ediție, tot în "Teatrul azi"), de la Botoșani am plecat oarecum nedumeriți. Vom arăta și de ce.

Cu unele deosebiri de formulare, prin "recital" lingviștii au convenit, de mult timp, a înțelege o manifestare artistică susținută de un singur interpret. În esență, recitalul trimite, oricum, la prezența unui protagonist, asistat sau nu de confrăți, *protagonist* care-și oferă șansa (după cum își asumă și riscurile) condiției de solist. Or, în cele douăsprezece reprezentații aspirînd la podiumul de premieră botoșănean, situația numerică a "protagoniștilor" s-a prezentat astfel: 1 - două spectacole; 2 -

trei spectacole; 3 - cinci spectacole; 4 - un spectacol; peste 4 - un spectacol. S-a explicat, în timpul colocoliului, că regulamentul Galei prevede (avînd în vedere specificul reprezentației păpușărești) posibilitatea aducerii în concurs a spectacolelor la realizarea cărora să colaboreze un număr de cel mult patru interpreți, fără a se preciza însă obligativitatea prezenței "solistului". S-a pronunțat chiar sintagma "recital colectiv", al cărui înțeles mărturisim că ne scapă.

Ezităările în clarificarea profilului competiției s-au răsfîrțat, normal, asupra participării. Teatrele, în marea lor majoritate, au trimis spectacole (cîteva dintre ele de bună și de foarte bună tinută artistică) în desfășurarea cărora interpreții au etalat prestații profesionale relevabile, constituindu-se în echipe omogene, lucru întru totul laudabil; cum arătam însă, doar două dintre aceste spectacole, *O valiză cu surprize*, susținut de Alexandru Billnschi (Teatrul de păpuși particular "Bibi" din Bala-Mare) și *La anul*, prezentat de Mirela Corbeanu (Teatrul de păpuși din Oradea), au fost recitaluri în înțelesul "ortodox" al cuvîntului. Realitatea constatată în cele patru zile ale manifestării a determinat de altfel juriul (condus de conf. univ. Brîndușa Zalta Silvestru, acrită la Teatrul "Tândărlcă" din București) să acorde premiile nu unor artiști păpușari, ci *spectacolelor* prezentate de aceștia, după cum urmează: *Marele Premiu: Don Quijote* de Juan Cervero, după Cervantes, Teatrul "Bambalina Titelles" din Valencia (Spania); *Premiul I: Oameni și copii* de Danil Harms și Callstrat Costin, Teatrul de păpuși "Vasylache" din Botoșani; *Premiul II (ex aequo): O valiză cu surprize; Guguță*, Teatrul de păpuși "Guguță" din Chișinău (R. Moldova); *Premiul III (ex aequo): Arvinte și Pepelea*, vovodul de V. Alecsandri, Teatrul "Ariel" din Tîrgu-Mureș; *De-a Vasylache*, Teatrul "Tândărlcă" din București; *Premiul special al juriului: Marius Rogojnșchi*, pentru regie artistică și opțiune repertorială (*Oameni și copii*, Teatrul "Vasylache"); *Premiul orașului și al "Gazetei de Botoșani": Romeo și Julieta '90*, de Michel Poletti, Teatrul "Antonin Artaud" din Ascona (Elveția); *Mențiuni: Pianistul*, Teatrul de păpuși "Vasylache"; *Transformările magice*, Teatrul "Licurici" din Chișinău.

În opinia noastră, premiile Galei au ierarhizat judicios, pe scara valorilor, spectacolele arătate aici; motiv pentru care anunțarea lor a și fost primită cu satisfacție atît de competitori, cît și de public. Asupra acestui aspect al întîmplării, de regulă generator de comentarii antagonice, consensul a fost reconfortant. Argumentele care au pledat în favoarea producțiilor artistice premiate acoperă o

diversitate de calități. Astfel, se cuvin amintite metafora gravă inclusă în rafinată demonstrație scenică pe care au prezentat-o cei doi interpreți asociați din Valencia cu al lor *Don Quijote*, sau fantezia, ritmul, cursivitatea și "miezul" spectacolului prezentat de Alexandru Billnschi, înaltul grad de profesionalitate, sau arta în mînularea păpușii și a marionetei (Teatrul "Tândărlcă"), sau remarcabila disponibilitate pentru comunicarea cu publicul și pentru angajarea lui în desfășurarea fabulei scenice (Teatrul "Licurici" din Chișinău), sau poezia subtilă, de sensibilă frumusețe a momentului final - *Călușul* - din spectacolul Teatrului "Guguță", sau expozeul clar, plin de umor clădit inteligent, în cea mai bună tradiție a spectacolului popular cu păpuși, împreună cu o scenografie menționabilă (*Arvinte și Pepelea*, Teatrul "Ariel"), sau parada de inventivitate, ritm, culoare și explozivă poftă de joc și de joacă din *Oameni și copii*, cea mai recentă premieră a Teatrului "Vasylache".

Mal multe întrebări, ridicate de vizionarea acelorasi reprezentații (animat abordate în colocoliul însoțitor al Galei), vizează momentul actual al genului însuși, și ele s-au dovedit a fi aceleași și pentru mișcarea păpușărească națională ca și pentru cea din țările de proveniență ale oaspeților. Să amintim doar cîteva. Se pierde specificitatea genului? Întrepătrunderea modalităților de exprimare specifice scenei teatrului dramatic și teatrului de păpuși înseamnă un cîștig valoric sau nu? Teatrul de păpuși revendică o literatură dramatică proprie sau poate aborda orice text? Pînă unde poate fi extinsă participarea tehnicii electronice în spectacolul teatrelor de păpuși și marionete? Muzica, într-un spectacol de gen, este scop în sine, personaj sau suport al evoluției actorului? Avem nevoie de regizori specializați pentru teatrul de păpuși? Părerile asupra acestor chestiuni, și nu doar asupra lor, au fost diferite. Constantă rămîne dorința de menținere a genului în perimetrul activ al vieții teatrale și căutarea de soluții operative în acest sens.

Gala de la Botoșani a prilejuit și anunțarea oficială a constituirii *Fundației Pinocchio*, "instituție culturală pentru protecția și valorizarea universului copilăriei", al cărui obiectiv central, potrivit statutului, constă în "promovarea schimburilor culturale și revitalizarea unui domeniu conjugînd artele, științele umaniste, pedagogia, cercetarea aplicată și dialogul cu valorile culturii europene și cu tradițiile popoarelor lumii". Inițiativa se anunță a fi generoasă.

CONSTANTIN PAIU